

Flygtningebrev: kreatur på vandring

Et fiktivt brev skrevet af børn på vandring.

FLYKTNINGER

ALEXANDER CARNERA

Foran og bag os oliventrær, foran og bag os uigennemtrængelig støv, foran og bag os motorveje oguplejet græs, foran og bag os lukkede biler uden ilt, foran og bag os elektriske fugle der flyver frem og tilbake, foran og bag os portaler til en gabende ørken. Vi stjæler alt hvad vi kan komme i nærheten af, modne og umodne frugter. Vi spiser med fire maver der opbevarer og fordeler. Stenene drysser vi ud på vejene så vores venner kan finne os. Engang var vi på vej hjem fra skole, nu er vi på vej ind i en annen skole som ingen kender. En moderne skole hvor vandstanden løber over alle sine breder, civilisationens stødt afmålte slag. Vi er på vej hjem fra dér hvor fremtiden begynner. Vi er på vej hjem fra de åpne barakker mod de endeløse checkpoinster. Steder der lyser og blinker som tusind og én nats eventyr. Fortæl, fortæl, sådan øver vi os på å holde natten i live, henlagt til et liv uden territorier. Vores himmelvæsnere, vores nye kærlighet. Vi finder på historier om hvor vi har vært, om hvad vi har set, det er ikke løgn. Vindblåste marker, ubegribelige byer, Utopia, alltid må vi sige det riktige ord for å kunne passere. Sige det så alle kan høre det.

Lang tid før vi forlot vores land lærte vi at udsætte vores lidelser. Lang tid før vi hadde et bilde af jorden lærte vi at gå. Langt tid før lærte vi at de som siger ordet menneske er bundet til modsætninger som ingen kan se med det blotte øje. Langt tid før vi skrev var landets flygtninge nødt til å sige det riktige ord for å krydde floden hvor alle vandets strømme løber. Det er sådan man kender en israeler fra alle andre, den ene fra den anden. Krigen mot Jafta gjorde os alle til dyr der var nødt til å skrive. Krigen om vand gjorde os til dem som sender breve uden nogen afsender. Siden da har vi øvet os på å tale de ubegribelige og fremmede ord, ord fra en annen planet, asteroider B612 uden nærkontakt. Sådan vil vi i lang tid være udenfor rækkevidde. Vi

børn med baobabtrær i hovedet kender ikke dette sprog. Vi kender ikke denne bukkebruse. Vi kender ikke koden til det ionbestrålede citadel.

De skal sige ordet. Vi skal sige ordet. Ikke alle tror på at de kan sige ordet. Ikke alle er sikre på at det ord vi siger, har den rette klang. Vi lærte ikke meget i skolen utover at gemme os. Først nu i denne de voksnes bukkebruse lærer vi noget: å lytte til de voksnes skritt. Senere lærte vi å lytte på den fremmedes historier men uten å forstå. Hver dag utsatte vi vores egne historier. Hver dag måtte vi sænke farten på den støvede markvej.

På den nye strækning utforsker vi hinandens blikke. På den strækning kradser vi med fingrene i de kampråd der står skrevet på de udbombede mure. På den strækning ser vi de løsgående hunde og håber på ikke å blive smittet. På den strækning stopper vi op og sammenligner hinandens skrift i vores krøllede klædehefter. På den strækning lærer vi å skelne mellom god og dårlig beton. På den strækning har vi tid til å gruble. På den strækning grubler vi. På den strækning omformulerer vi vores smerte uten å bruke ord. På den strækning bebør vi å tomrum som giver os håb. På den strækning skifter jorden retning under vores fødder. På den strækning hviler vi ved å gå. På den strækning forlader vi os selv for å lære å elske.

Vi krydser en lengdegrad, vi er klar til å mødes med en utenkkelig domstol. Ingen er klar til det, men vi er. Vi ser en opdyrket mark, et stendige der ikke lenger agerer hegn, et trær der ikke lenger agerer trær, en grusvej der ender i en mur. Vi kravler ind bag en mur til et udbombet hus. De dygtige piger har gemt deres stihæfte til os. Her affodler vi den unge generations kommende drømme. Her leger vi jorden er giftig med os selv for ikke å fryse. Her springer vi over de borede huller gjennom den ødelagte beton. Og sådan går det slag i slag. Der er lang vej hjem. For ingen kender det riktige ord. Alligevel får vi lov til å gå. Bare gå. Vi kender ikke det riktige ord. Men vi får lov til å gå. Vi har ikke vores slægts rødder i stenørkenen. Men vi får lov til å gå. Bare gå. Ingen steder hen. Bare gå. Vi har kun insekterne, attrapvingerne, venskabets med de tynde sorte biller som blinker i solen. Men vi får lov til å gå. Bare gå. Ingen steder hen. Bare gå. Vi har kun vores

kvinner der vasker for et folk. Men vi får lov til å gå.

På den strækning hvor vi går, bliver vi ældre selvom vi er børn. På den strækning hvor vi går, leger vi med pinde, sten og aske. På den strækning hvor vi går, er vi askebørn der har lært å gå.

Bare gå. Ingen steder hen. Bare gå. Vi har kun stenørkenens geografi, hvilket ikke er det samme som dens jord. Men vi får lov til å gå. Bare gå. Ingen steder hen. Bare gå. Vi beveger os fra A til B her i denne verden, på dette territorium der skrumpet ind time for time. Men vi får lov til å gå. Bare gå. Ingen steder hen. Bare gå. På den strækning hvor vi går, bliver vi ældre selvom vi er børn. På den strækning hvor vi går, leger vi med pinde, sten og aske. På den strækning hvor vi går, er vi askebørn der har lært å gå. Bare gå. Ingen steder hen. Bare gå. På den strækning vi går, mister vi vores likevægt. Vi skifter sokker på den halve mur. Vi har to par med fordi vi kender denne strækning. Fordi vi skal være klar til vores Shibboleth. At kunne sige det riktige ord. Komme ind i den nye verden som ingen kender. Det er ikke å rent sted for vi behøver ikke å vaske fødder.

I fjernsynet lærte vi at striden er alltings begyndelse, men er det også dens avslutning? I skolen lærte vi om krigens fantom kaldet Helena. I ti år dræbte grækerne og trojanerne hinanden på grund af Helena. Men hvem var hun? En gudinde, en alt for skøn og forstyrrende skikkelse der ikke skulle have vært født, én man kunne elske uden å vide hvem eller hvad hun var? Ingen var i stand til å sige hvad man kæmpede for, ingen kunne sætte ord på hvad der lå bag krigen. Var hun en sort enke, Helena? En kvinde af strå, et hulrum som markmusene bruger til å bygge rede i eller noget som vi børn kunne gemme os i? Vi lærte å hun intet hadde å gøre med det vældige slag, å hun kun var drejedet for det som kampen virkelig drejede sig om. Når grækerne og trojanerne fortsatte med å slå var det fordi å krigen var blevet sit eget mål og Helena det tomme billede. Og der stod vi og trippede og ventede på å det blev vores tur. Men asken i ildstedet ved denne checkpoint holder os ikke lenger varme. Og vi har ikke noget svar. Vi kender ikke til Helena. De kender ikke Helena. Ingen kender Helena. Vi kender ikke til vores naboer. De kender ikke deres naboer. Vi kender ikke til deres historie. Og så den er løbet os af hænde. Det er et kaldt ildsted. Der er blod bageri i vores næse. Der er ingen træbænk som i skolen. Men vi har vænnet os til å stå op. Vi har

vænnet os til å historier kan være falske, å Helena måske slet ikke findes, å hun hører med til en annen historie der ikke lenger er vores.

Vi lukker øjnene og lægger armene over kors. Vi fordyber os i os selv på denne sidste strækning. Vi er søkende selvom vi ikke er i familie. Vi ønsker fakta men er på vej ind i en gammel historie. Vi ønsker nyheder men er på vej ind i en meget gammel tid hvor alle er på vej. Vi ønsker å tale med hinanden men ser kun støtterne i øjnene. Vi har tydelige mærker på kroppen men fortsætter med å gå. Vi kender aldrig svaret, men vi får lov til å gå. Vi er de olivenfarvede børn der tisser ned å skråningen så snart vi har fået lov til å gå. Vi er frygtindgydende og umådelige. Vi er latterlige og forsvindende. Også ved den næste by hører vi fly på himlen. Vi kender ikke deres egentlige budskaber. Deres stemme er gået tabt i larmen, i larmen fra deres egen motor. Fra deres position ligner vi pletter. Fra vores position ligner de pletter. De har brug for signaler. Vi har brug for signaler. De har brug for hjelpeposter. Vi har brug for hjelpeposter. De bygger et nyt væsen til maskinen. Et fremmedsprog, esperanto? Vi bygger et nyt væsen, vores egne vulgære himmelmand som ingen forstår, vi oversætter det helt fremmede til os selv. Det gør ikke noget å vi ikke helt forstår os selv. Vi har aldrig vært i overensstemmelse med os selv. Vi er mennesker og har derfor alltid haft en kærlighet til andet territorium. Vi er tomme og på vej alle steder hen. Skolen er slut og denne strækning vil blive taget ud af vores liv. Den vil ikke lenger kunne bruges til å løse vores mysterium.

*Shibboleth (også skrevet Schib(b)olet(h)). En udtaleform der er karakteristisk for et sprog eller en dialekt (og som faller fremmede svært å udtale). Rødgrod med fløde er det danske shibboleth. Shibboleth optræder i dommen og retsavgørelsen 12. 6 som det slagord, der i dommeren Jeltas kamp mod efraimitterne blev anvendt til å skelne dem fra de øvrige israelitter. Man afskar her efraimitterne fra Jordans vadesteder, og ville nogen over, måtte han sige s. Udtale han det, som efraimitterne gjorde, «shibboleth», havde han røbet sig selv og blev dræbt.

Carnera er essayist og forfatter. acmpp@cbs.dk.

ANDRE OM NORGE

Telenor ut av VimpelCom

USA. Det norske teleselskapet Telenor-gruppen planlegger å selge sin eierandel på 33 prosent i det Amsterdam-baserte selskapet VimpelCom. Markedsverdien av Telenors eierandel i VimpelCom er på rundt 20 milliarder kroner. Telenor har investert 15 millioner kroner i selskapet, og har mottatt utbytte til en verdi av 20 milliarder kroner, forteller selskapet i en pressemelding.

«Å være medeier med minoritetsposisjon uten mulighet til å ha full kontroll i selskapet har vært utfordrende,» sier Svein Aaser, som er styreleder i Telenor-konsernet. «Salget av våre aksjer er i våre aksjonærs beste interesse, og i samsvar med Telenors langsiktige strategiske fokus,» ser Aaser.

<http://www.cnn.com/2015/10/05/norway-telenor-to-sell-33-stake-in-vimpelcom-focus-on-core-ops.html>

Ny norsk storsatsning

England. Russiske styrker kidnapper statsministeren. Det russiske flagget vaier over hovedstaden. Innbyggerne må avgjøre om de vil samarbeide eller drive motstand mot okkupantene. Scenariotet i «Okkupert», en skandinavisk thriller som denne helgen hadde tv-premiere i Norge og skal vises i andre vesteuropeiske land i løpet å høsten, vil sannsynlig vis øke frykten for russisk aggresjon.

Serien er basert på en idé å den norske forfatteren Jo Nesbø, og starter med å miljøfokusert regjering har fått makten i Norge. Da de bestemmer seg for å stoppe sine olje- og gassleveranser til Europa, tvinges Europa til å fri til Russland for hjelp.

Russland har fordømt serien og mener den skaper splittelse mellom Skandinavia og Russland «med spor fra den kalde krigen».

På tross av å skaperne hevder å serien er fiksjon, har den globale konteksten endret seg siden ideen til «Okkupert» ble unfanget.

Russlands okkupasjon av Krim i fjor og borgerkrigen i Øst-Ukraina har drevet frem den verste konflikten med Moskva på over en generasjon.

«Da jeg presenterte ideen for å lag to år siden, sa de å problemstillingen var usannsynlig,» sier Nesbø. Han mener hendelsene i Ukraina viser det motsatte.

Se også leder side 10

Kilde: <http://www.theguardian.com/tv-and-radio/2015/oct/02/tv-drama-russian-invasion-occupied-premiere-norway>

Norgeskapt lakse-epidemi

Russland. Ifølge Alekset Alekseenko, en representant for den føderale tjenesten for veterinær- og karanteneovervåkning, har en inspeksjon av matvareselskapet Russisk Aquaculture avslørt en svært alvorlig situasjon. I en kommentar til avisen Vedomosti argumenterer han for å infeksjonen sannsynligvis kommer fra Norge. Så mye som rundt 2000 tonn laks har mistet livet i burene til Russian Aquaculture de siste månedene. Store mengder fisk har blitt dumpet i flere ulovlige deponier i regionen. Selskapets talsperson Ilya Bereznyuk bekrefter overfor avisen Vedomosti å det er utbrudd av flere arter i slekten Flexibacter som har slått ut laksefarmene.

Russian Aquaculture har to farmer ved nordkysten av Kola-halvøya, ikke langt fra grensen til Norge. Ifølge Bereznyuk døde om lag 808 tonn laks i en av farmene fra juli til september i år. Tidligere i år døde ytterligere 1000 tonn laks av et luseutbrudd, legger Bereznyuk til.

<http://barentsobserver.com/en/nature/2015/10/russian-salmon-infection-comes-norway-01-10>

carima@nytid.no

Taushetens diktatur

Alle angrepskriger starter med en løgn. Hvorfor luktet ikke Norge lunta før bombing av Libya? Og hvorfor hersker det konsensus om ikke å diskutere Norges ansvar i ettertid?

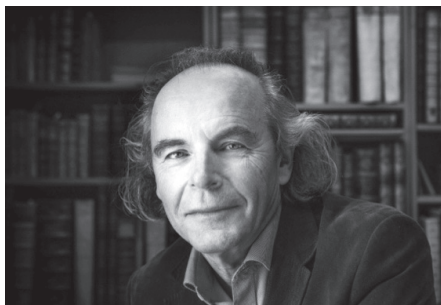
LIBYA

OLA TUNANDER

Terje Tvedt skriver i artikkelen «Tausheten om Libya» i Nytt norsk tidsskrift (nr. 3–2015) at det hersjer en total stillhet etter Norges krig. Libya var tidligere en autoritær, men fungerende velferdsstat, og hadde ifølge FN det høyeste indekset for menneskelig utvikling (*human development index*) i Afrika – det var også høyere enn i enkelte stater i Europa. Men etter krigen i 2011 er Libya forvandelt til et kaos som styres av islamistiske militser, stammer som er i konflikt med hverandre og mafia-grupper som tjener millioner av dollar på menneskesmugling. Libyas to konkurrerende regjeringer har ikke mye å si. Men i Norge rår taushet. Det er nesten ikke noen som skriver om ansvaret Norge har for å ha bombet en stat sønder og sammen.

Tvedt søker en forklaring på tausheten og den totale norske enighet – i regjering, storting og media – om å bombe Libya. Den offentlige samtalen var i 2011 preget av krigseufori. For mange handlet det om å bekjempe diktatoren og redde sivile fra en massakre. At krigen handlet om noe helt annet, var det nærmest umulig å ta opp. Tausheten har med få unntak vært total.

Jeg var en av de få som kritiserte bombing i 2011, og var nok den som på det tidspunktet skrev flest artikler som kritiserte krigen i Libya (sju artikler i Aftenposten, Dagsavisen, Ny Tid og Klassekampen). Jeg pekte på at det lå helt andre interesser bak krigen enn de offisielle; å regimet ikke var noen alvorlig trussel mot sivile; å mange av NATOs libyske allierte hadde kjempet med Al Qaida i Irak, og at de startet et voldelig opprør og var ansvarlige for rasisme og etnisk rensing av sorte libyere som

støttet Muammar Gaddafi. I likhet med i tidligere kolonikriger allierte Vesten seg med noen stammer, mot de stammene som var lojale med regjeringen. Hvis man ser til de norske verdiene, som avviser kolonialisme, rasisme og radikal islamisme, skulle man tro det var mer naturlig å norsk bombing heller skulle støttet opp om regjeringshæren mot rebellenes voldsaksjoner.

Gaddafi hadde stoppet menneskesmuglingen fra Benghazi og Misrata etter avtale med Italia. Mafiaen i disse byene hadde mistet inntekter på flere titalls millioner. De mobiliserte vestlige stater i frihetens navn for å kunne gjenoppta menneskesmuglingen. Med en seier for NATOs bombing og for rebellene, var det nærmest sikkert å Libya skulle bli delt opp av stammer i konflikt med hverandre, å islamistiske grupper ville ende med å styre store områder, og å hundretusenvis av flykninger skulle overføres til Europa.

De ansvarlige ved det norske Utenriksdepartementet hadde vanskelig for å tro at norske myndigheter hadde blitt ført bak lyset av amerikanere og briter. Innenfor norsk etterretning hadde man også trodd å Gaddafi var en direkte trussel mot Benghazi. Mediene presenterte et bilde av titusener – kanskje hundretusener – døde dersom ingen grep inn. Men alt dette var løgn. Det visste amerikanerne (som hadde satellittbilder), og antagelig også britene. Det fantes kun 14 tanks og en del pansrede kjøretøy (som ble bombet av franske fly) på vei mot øst, altså mot Benghazi. De hadde kun hatt kapasitet til å stoppe rebellenes fremrykking mot oljebyene Brega og Ras Lanuf. De hadde ikke kunnet gå inn i Benghazi. Trusselen var en bløff, men norske myndigheter ble ikke informert.

På norsk militær side fantes en uro over konsekvensene. Den 1. august, midt under krigen, avsluttet Norge bombing. De norske F-16-flyene ble bedret hjem. Jens Stoltenberg hadde skjont å krigen fulgte en annen agenda enn FN-resolusjonen. Norge hadde gått inn i krigen

Libya 2011. FOTO: AFP PHOTO/MARCO LONGARI

på feilaktige premisser. Det viser også en viktig artikkel av oberstløytnant Tormod Heier i forsvarstidsskriftet RUSI Journal fra mars 2015.

Spørsmålet man må stille seg, er om Norge egentlig eksisterer som selvstendig stat.

Men norske myndigheter sa ingenting. Statsminister Stoltenberg stolte på president Obama. Med et par telefonsamtaler fikk Stoltenberg aksept for norsk deltakelse i krigen. Det er nesten det samme som skjedde da president George H.W. Bush ringte statsminister Gro Harlem Brundtland 1991 for å oppnå norsk deltakelse i krigen mot Irak. Bush ba Brundtland om et bidrag, og hun sendte kystvaktartøyet Andenes til Gulfen for å vise flagg. Kun to telefonsamtaler, og Norge var med i krigen. Spørsmålet man må stille seg, er om Norge eksisterer som selvstendig stat.

I Norge stolte mange på det amerikanerne og britene sa om trusselen mot de sivile, men de aller fleste NATO-land deltok ikke i bombing. Kanskje var de bedre informert enn Norge. De skjont å bombing ikke handlet om sivile ofre, og å alle angrepskriger begynner med en løgn. Sveriges krig mot Russland 1788 ble legitimert med å svensker i kosakkuniformer angrep en svensk grensepост. Nazistenes krig mot Polen 1939, begynnelsen av andre verdenskrig, ble legitimert med å SS-offiserer i polske uniformer

Belhadj og islamistene å transportere våpen og soldater via Tyrkia til Aleppo i Syria. Den irsk-libyske kommandanten Mahdi al-Harati, som ledet fremrykkingen til Tripoli i august 2011, og som viste seg vare finansiert av amerikansk etterretning, kom også til å lede opprøret i Aleppo i Syria. Ifølge Seymour Hersh begynte amerikanerne å støtte et sunniopprør i Syria allerede i 2007. Frankrikes tidligere utenriksministere Roland Dumas sa å britene i 2009 forsøkte å få Frankrike med på et opprør i Syria. WikiLeaks viser å de libyske rebellene Mustafa Abdul Jalil og Mahmoud Jibril begynte å arbeide med amerikanerne og Qatar allerede i 2009. I Libya hadde spesialstyrker fra USA, Storbritannia og Qatar ankommet for krigen begynte. Alt var forberedt. Russland, Kina og Sør-Afrika mente de hadde blitt fullstendig lurt. Sør-Afrikas president Jacob Zuma mente å NATO måtte stilles til ansvar. NATO hadde bombet Den afrikanske unions fredsinitiativ i stykker. Etter å Gaddafis siste skanse, hans hjemby Sirte, hadde blitt bombet sønder og sammen av islamistiske bakkestyrker og NATOs fly (ifølge FN ble nesten hvert eneste hus truffet), gikk islamistene inn i byen med det samme sorte flagget som IS benytter i Syria i dag.

Jeg mente å boken var viktig, og planla en pressekonferanse også i Norge. Samtidig planla Hilde Henriksen Waage en pressekonferanse om sin Israel-bok. Geir Lundestad skulle kommentere. En tidligere sjef for den norske etterretningen skulle kommentere boken min, men pressekonferansen ble avlyst. Det var ikke ønskelig med en kritisk bok om Libyakrigen.

Når Terje Tvedt skriver å det er konsensus om ikke å diskutere et norsk ansvar for Libya, bør det sies å denne konsensusen har vært til dels påtvunget. Omtaler ble stoppet. Redaktører som tidligere tok inn artikler, gjorde det ikke lenger. Akademikere tilpasser seg prosjektfinansieringen, og et prosjekt om Libyakrigen gir ikke penger. Resultatet er stillhet. Vi har utviklet et «taushetens diktatur» der vi ikke kan nevne egne krigsforbrytelser ved navn. I prinsippet er de like alvorlige som en angrepskrig. Og flyktningkatastrofen fra Afghanistan, Irak, Syria og Libya er kun en forutsigbar følge av egne handlinger.

Jeg har skrevet om dette i Ny Tid tidligere, men tausheten har lagt seg som et vått teppe over den offentlige samtalen. Det går nesten ikke å nå puste.

Tunander er forskningsprofessor ved Institutt for fredsforskning (PRIO), og fast bidragsyter i Ny Tid.

Annonsere i Ny Tid?

Se priser på nytid.no eller kontakt annonse@nytid.no